

ΝΟΜΙΚΟ ΒΗΜΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΜΗΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΤΟΜΟΣ 70 – ΤΕΥΧΟΣ 9

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ – ΓΕΝΙΚΑ ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ 2022

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΛΕΤΕΣ

- 1929 Νέος Κώδικας Δεοντολογίας της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) για την παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών στους καταναλωτές (Α. Σινανιώτη-Μαρούδη)
1940 Η απιστία στον νέο Ποινικό Κώδικα – Συνοπτική παρουσίαση, κριτική αξιολόγηση (Σ. Ο. Χούρσογλου)

ΣΧΟΛΙΑΣΜΕΝΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

- 1952 ΜονΠρΕφΑθ 1925/2020 Διεθνής αεροπορική μεταφορά ανθρώπων (Γ. Ε. Παντελίδης)
1957 Επιτροπή άρθρου 20^Α § 1 ν. 4842/2021, πράξη αριθ. 3/2022 Επισκόπηση του θεσμού της πιλοτικής δίκης στο πεδίο της Πολιτικής Δικονομίας (Σ. Μ. Παπαχατζής)

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

- 1963 ΑΠ 822/2022 } Περὶ της εξαιρετικής νομιμοποίησης των εταιριών διαχείρισης απαιτήσεων από δά-
1964 ΑΠ 1102/2022 } νεια και πιστώσεις (ΕΔΑΔΠ) (Δ. Γ. Σκαρίπας)
1965 ΑΠ 1871/2022 } Η δικονομία ως προς τη νομιμοποίηση των εταιριών διαχείρισης επί απαιτήσεων
ΑΠ 1873/2022 } που τιλοποιήθηκαν (Σ. Οδ. Τσακίριδης)
1969 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ ΑΠ (Ν. Γ. Νάκης)
1975 ΣυμβΕφΑθ 73/2020 Απόρριψη αίτησης εκδόσεως λόγω κινδύνου παραβίασης θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου (Δ. Αρβανίτης)
1982 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ ΑΠ (Σ. Ο. Χούρσογλου)
1986 ΟΛΣτΕ 2047/2022 Συνταγματική η παρουσία της ναυεπιστημιακής αστυνομίας από εκπροσώπους της ΕΛΑΣ στα ΑΕΙ (Κ. Γ. Τσιροβασίλη)
2006 ΣτΕ 2175/2022 Η συνδικαλιστική ελευθερία και η εγγραφή των συνδικαλιστικών οργανώσεων σε ηλεκτρονικό μητρώο (Μ.-Μ. Τσίπρα)
2020 ΔιοικΕφΑθ 4055/2022 Ευθύνη αποζημίωσης του Δημοσίου από έλλειψη προστασίας της ζωής και περιουσίας των πολιτών από βίαια επεισόδια ή έλλειψη αναγκαίων αστυνομικών μέτρων προστασίας (Α. Π. Αργυρός)
2039 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ ΣτΕ (Κ. Π. Σαμαρτζής)
2047 ΔΕΕ της 28.6.2022 Υπόθεση «Επιτροπή κατά Ισπανίας» (C-278/20) Η εξέταση της τήρησης της αρχής της ισοδυναμίας έπεται της διαπίστωσης περί εφαρμογής Ευρωπαϊκού Δικαίου (Ν. Αρναούτογλου)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ & ΕΠΙΚΑΙΡΑ – ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

- 2054 Προθεσμία για την αποποίηση κληρονομίας από ενηλικούμενο κληρονόμο – Έννοια ερμηνευτικού νόμου (Γνωμοδότηση) (Ν. Κ. Αλιβιζάτος)
2060 Παράταση προθεσμίας διόρθωσης αρχικών κτηματολογικών εγγραφών (Μ. Ι. Χατζηφώτης)
2062 Η ευθύνη του Δημοσίου από τη ζημιόγγο δράση των οργάνων της δικαστικής εξουσίας και η «Δίκαιη Δίκη» (Α. Π. Αργυρός)
2076 Η αξίωση αποζημίωσης του πελάτη της τράπεζας και' αυτής σε περίπτωση ηλεκτρονικής απάτης μέσω e-banking (Η. Καραγεώργος)
2093 Ο θεσμός της ποινικής διαπραγμάτευσης (Χ. Τσιώτη)

ΠΑΡΟΡΑΜΑ (Τεύχος Ιουλίου-Αυγούστου)

- 1447 Ερμηνεία Διαθήκης – Έννοια Κληρονόμου – Κληροδοσία Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας – Εξουσία Προστασίας Ακεραιότητας των Έργων - Προσβολή Νόμιμης Μοίρας - Εξουσία Διανομής των Έργων Εντολή – Μεσιτεία – Σύμβαση Μεταθάνατης Ενέργειας – Εκτελεστές Διαθήκης (Γνωμοδότηση) (Π. Νικολόπουλος)

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Εκδότης:	ΔΗΜΗΤΡΗΣ Κ. ΒΕΡΒΕΣΟΣ, Πρόεδρος Δ.Σ.Α.
Σύμβουλος Έκδοσης:	ΧΡΙΣΤΙΝΑ Ε. ΤΣΑΓΚΛΗ, Δικηγόρος - Σύμβουλος Δ.Σ.Α.
Επιστημονική Επιτροπή:	ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΚΑΛΛΙΜΟΠΟΥΛΟΣ, Καθηγητής ΕΚΠΑ (Πρόεδρος Επιστημονικής Επιτροπής), ΝΙΚΟΛΑΟΣ Κ. ΚΛΑΜΑΡΗΣ, Ομότιμος Καθηγητής ΕΚΠΑ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Φ. ΚΑΛΑΒΡΟΣ, Καθηγητής ΔΠΘ, ΑΓΓΕΛΟΣ Ι. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Καθηγητής ΔΠΘ, ΙΩΑΝΝΗΣ Ζ. ΔΡΟΣΟΣ, Καθηγητής ΕΚΠΑ, ΜΙΧΑΗΛ Κ. ΑΥΤΟΥΣΤΙΑΝΑΚΗΣ, Καθηγητής ΕΚΠΑ, ΓΛΥΚΕΡΙΑ Π. ΣΙΟΥΤΗ, Καθηγήτρια ΕΚΠΑ, ΔΗΜΗΤΡΑ Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ-ΚΛΑΜΑΡΗ, Καθηγήτρια ΕΚΠΑ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΔΕΛΛΗΣ, Καθηγητής ΕΚΠΑ, ΑΝΔΡΕΑΣ Ι. ΤΣΟΥΡΟΥΦΛΗΣ, Αναπληρωτής Καθηγητής ΕΚΠΑ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Δ. ΤΟΥΝΤΟΠΟΥΛΟΣ, Καθηγητής Πανεπιστημίου Αιγαίου
Διευθυντής Σύνταξης:	ΣΤΑΜΑΤΗΣ Δ. ΓΡΥΛΛΗΣ, Δικηγόρος
Διευθυντής Συντακτικής Επιτροπής:	ΝΙΚΟΛΑΟΣ Γ. ΝΑΚΗΣ, Δικηγόρος
Συντακτική Επιτροπή:	ΑΔΑΜΑΝΤΙΑ Δ. ΚΑΤΣΑΟΥΝΗ, Δικηγόρος, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Ν. ΒΡΕΤΤΟΣ, Δικηγόρος, ΑΝΤΩΝΗΣ Π. ΑΡΓΥΡΟΣ, Δικηγόρος, ΣΠΥΡΙΔΩΝ Π. ΛΑΛΑΣ, Δικηγόρος, ΙΩΑΝΝΗΣ Ε. ΠΑΝΤΕΛΙΔΗΣ, Δικηγόρος, ΙΩΑΝΝΑ Δ. ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΥ, Δικηγόρος, ΒΑΣΙΛΗΣ Κ. ΧΕΙΡΔΑΡΗΣ, Δικηγόρος, ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ Ι. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ, Δικηγόρος - Δ.Ν., ΣΠΥΡΙΔΩΝ Γ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ, Δικηγόρος, ΘΕΟΔΩΡΟΣ Σ. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ, Δικηγόρος, ΑΡΙΣΤΕΑ Κ. ΣΙΝΑΝΙΩΤΗ-ΜΑΡΟΥΔΗ, Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Πειραιώς - Δικηγόρος, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Π. ΣΑΜΑΡΤΖΗΣ, Δικηγόρος, ΘΕΜΗΣ Θ. ΚΛΟΥΚΙΝΑΣ, Δικηγόρος, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Γ. ΣΚΑΡΙΠΙΑΣ, Δικηγόρος, ΑΘΗΝΑ Α. ΠΕΤΡΟΓΛΟΥ, Δικηγόρος, ΣΟΦΟΚΛΗΣ Π. ΠΙΛΑΒΙΟΣ, Δικηγόρος, ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΒΛΑΣΣΟΠΟΥΛΟΣ, Δικηγόρος - ΔΝ, ΦΩΤΗΣ Δ. ΚΑΡΑΤΖΕΝΗΣ, Δικηγόρος - ΔΝ, ΧΡΗΣΤΟΣ Π. ΜΗΛΙΟΣ, Δικηγόρος, ΧΡΙΣΤΙΝΑ Δ. ΠΑΝΑΓΟΥΔΕΑ, Δικηγόρος, ΑΥΤΟΥΣΤΙΝΑ Γ. ΑΛΜΥΡΟΥΔΗ, Δικηγόρος, ΘΕΟΔΩΡΟΣ Δ. ΣΕΡΕΜΕΤΑΚΗΣ, Δικηγόρος, ΓΕΩΡΓΙΟΣ Χ. ΜΕΛΙΣΣΑΡΗΣ, Δικηγόρος, ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΣΤΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ, Δικηγόρος, ΝΑΝΤΙΑ Π. ΚΥΠΡΟΥΔΗ, Δικηγόρος - ΔΝ, ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Ι. ΜΙΧΕΛΗΣ, Δικηγόρος, ΝΙΚΟΛΑΟΣ Δ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ, Δικηγόρος, ΜΑΝΩΛΗΣ Ι. ΛΑΣΚΑΡΙΔΗΣ, Δικηγόρος - ΔΝ, ΜΑΡΙΑ-ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ Β. ΤΣΙΠΡΑ, Δικηγόρος, ΣΤΑΥΡΟΣ Ο. ΧΟΥΡΣΟΓΛΟΥ, Δικηγόρος, ΜΙΧΑΗΛΗΣ Ι. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗΣ, Δικηγόρος, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Δ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ, Δικηγόρος, ΔΟΜΙΝΙΚΟΣ Δ. ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ, Δρ - Δικηγόρος, ΣΩΤΗΡΗΣ Ε. ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗΣ, Δικηγόρος, ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Κ. ΤΡΑΝΩΡΗΣ, Δικηγόρος, ΕΥΤΥΧΙΑ Ε. ΚΛΟΥΔΑ, Δικηγόρος, ΧΡΙΣΤΙΝΑ Ι. ΚΑΤΣΟΓΙΑΝΝΟΥ, Δικηγόρος - ΔΝ, ΣΤΑΥΡΟΣ Δ. ΤΑΣΙΟΠΟΥΛΟΣ, Δικηγόρος, ΣΩΚΡΑΤΗΣ Ο. ΤΣΑΧΙΡΙΔΗΣ, Δικηγόρος, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Δ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, Δικηγόρος
Επιμέλεια εκδόσεως:	ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Α. ΚΟΡΜΑΛΗΣ, Δικηγόρος, ΗΛΙΑΣ Ν. ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Δικηγόρος, ΔΕΣΠΟΙΝΑ Α. ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΥ, Δικηγόρος
Γραμματεία συντάξεως:	ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ Α. ΘΩΜΑΔΑΚΗ (nob@dsa.gr)
Διόρθωση κειμένων:	ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΓΑΛΙΩΤΟΣ, Δικηγόρος
Επιμέλεια ευρητήριων:	ΣΤΑΥΡΟΣ Κ. ΓΚΑΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, Δικηγόρος
Φωτοστοιχειοθεσία:	ΑΘΑΝΑΣΙΑ Γ. ΝΤΡΙΝΙΑ (nomikovima@gmail.com & fnob@dsa.gr)
Διαχείριση & Αποθήκη ΝοΒ:	Ακαδημίας 60 και Μαυρομυχάλη, 106 79 Αθήνα, τηλ. 210 3398.243 – fax: 210 3398.201 e-mail: nobknob@dsa.gr

Υπεύθυνος Τυπογραφείου:

«Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.» Πάροδος Τατοΐου 89Β – Τ.Κ. 13671 – Αχαρνάι –
Τηλ.: 210-8076.812

επιβίβαση) και όχι των εξατομικευμένων ζημιών του κάθε επιβάτη, ανάλογα και προς την φύση και την αιτία της μετακίνησής του, που θα κριθούν και θα εκτιμηθούν κατά περίπτωση (Σκ. 29, 30 και 31 με παραπομπή στις αποφάσεις της 10/1/2006 ΙΑΤΑ και ΕΛΡΑΑ, C-344/04, ΕΥ:C:2006:10 σκ.43 και 45, αποφ.23/10/2012 Nelson κλπ C-581/10 και C-629/10, ΕΥ:C:2006:10 σκ. 52).

Β. Η ελληνική νομοθεσία (άρθρ. 914 ΑΚ) παρέχει το δικαίωμα στον ζημιωθέντα, εφόσον συντρέχουν τα στοιχεία της αδικοπραξίας, να αναζητήσει από τον υπαίτιο την αποκατάσταση της ηθικής του βλάβης, ακόμη και στα πλαίσια συμβατικής σχέσης (συρροή αδικοπρακτικής και δικαιοπρακτικής ευθύνης ΑΠ 39/2006 ΝΟΜΟΣ).

Όπως ορθά δέχεται η ΜΕφΑθ 1975/2020, υφίσταται δικαίωμα του επιβάτη και αντίστοιχη υποχρέωση του αερομεταφορέα, με βάση το άρθρ. 12 του Κανονισμού 261/2004, να αποζημιώσει την κατ' άρθρ. 932 ΑΚ ηθική βλάβη, που υπέστη ο επιβάτης, καταβάλλοντας το χρηματικό ποσό που θα ορίσει το Δικαστήριο.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΕΜ. ΠΑΝΤΕΛΙΔΗΣ
Δικηγόρος

II. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Πράξη της Επιτροπής του άρθρου 20^Α § 1 του ν. 4842/2021 Αριθ. 3/2022

Η Επιτροπή του άρθρου 20^Α § 1 του ν. 4842/2021, όπως ισχύει, αποτελούμενη από την Πρόεδρο του Αρείου Πάγου Μαρία Γεωργίου, την αρχαιότερη Αντιπρόεδρο και Πρόεδρο του κατ' ύλη αρμοδίου Πολιτικού Τμήματος (Δ') Κωστούλα Φλουρή - Χαλεβίδου και τον Αντιπρόεδρο Νικόλαο Πιπιλιγκα, Πρόεδρο του Β2 Πολιτικού Τμήματος.

Συνήλθε στις 14 Ιουνίου 2022, ημέρα Τρίτη και ώρα 13.30 μμ. στο γραφείο της Προέδρου του Αρείου Πάγου, χωρίς την παρουσία γραμματέα, προκειμένου ν' αποφανθεί επί της από 24.5.2022 αίτησης (αριθ. πρωτ. 1159/25.5.2022) της εδρεύουσας στην Αθήνα ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ ΑΕ», που εκπροσωπήθηκε από τους πληρεξουσίου δικηγόρους της Σπυρίδωνα Τσαντίνη και Χαράλαμπο Συνοδινό, στρεφόμενης κατά του εδρεύοντος στην Αθήνα σωματίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με την επωνυμία «ΕΝΩΣΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ (ΕΚΠΟΙ ΖΩ)», που εκπροσωπήθηκε από τους πληρεξουσί-

ους δικηγόρους του Ιάκωβο Βενιέρι, Δημήτριο Σπυράκο και Βικτώρα Τσιαφούτη, παραστάτος και του προσθέτως υπέρ του ως άνω σωματίου παρεμβάντος Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών, τον οποίο εκπροσώπησε ο Πρόεδρος αυτού Δημήτρης Βερβεσός και ο πληρεξούσιος δικηγόρος Γεώργιος Μεντής.

Αφού έλαβε υπόψη:

α) το άρθρο 20^Α του ΚΠολΔ, που προστέθηκε με το άρθρο 2 του Κεφαλαίου Α του μέρους Α του ν. 4842/2021 (ΦΕΚ Α 190/13.10.2021) και ισχύει, σύμφωνα με το άρθρο 120 του ίδιου νόμου από 1.1.2022.

β) το άρθρο 116 § 1^α του ως άνω νόμου ν. 4842/2021, όπως διορθώθηκε με το άρθρο 65 § 1 του ν. 4871/2021 (ΦΕΚ Α 246/10.12.2021), σύμφωνα με το οποίο το άρθρο 20^Α του ΚΠολΔ εφαρμόζεται για τα ένδικα βοηθήματα και δικόγραφα που πρόκειται να κατατεθούν μετά την έναρξη ισχύος του νόμου (4842/2021).

γ) την από 24.5.2022 αίτηση (αριθ. πρωτ. 1159/25.5.2022), με την οποία η αιτούσα ανώνυμη εταιρεία ζητεί, κατ' επίκληση του άρθρου 20^Α ΚΠολΔ, την εισαγωγή προς εκδίκαση στην Πλήρη Ολομέλεια του Αρείου Πάγου της κατά το άρθρο 10 § 16 του ν. 2251/1994, όπως ισχύει, εκκρεμούς ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών συλλογικής αγωγής (με ΓΑΚ 39891/2022 και ΕΑΚ 197/2022) του εδρεύοντος στην Αθήνα σωματίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με την επωνυμία «ΕΝΩΣΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ (ΕΚΠΟΙ ΖΩ)» κατά της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ ΑΕ». Με την υπό κρίση αίτηση προβάλλεται ότι με την ως άνω συλλογική αγωγή τίθενται προς εξέταση ζητήματα γενικότερου ενδιαφέροντος, τα οποία δεν έχουν αντιμετωπισθεί νομολογιακά και ειδικότερα εάν είναι νόμιμη η εκ μέρους της αιτούσας μονομερής τροποποίηση των γενικών όρων συναλλαγών των συμβάσεων προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας αναφορικά με τη μεθοδολογία των χρεώσεων προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας από άποψη εφαρμογής του ν. 2251/1994 για την προστασία του καταναλωτή (άρθρ. 2 § 7 στοιχ. ε αυτού) και του Κώδικα Προμήθειας Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΚΠΗΕ) (άρθρ. 21 και 30 αυτού και 11 § 2, 1 § 2 περ. ε του Παραρτήματος II αυτού), εάν είναι νόμιμη η ένταξη της νέας ρήτρας αναπροσαρμογής στις εκκρεμείς συμβάσεις προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, εάν είναι νόμιμος από άποψη διαφάνειας ο γενικός όρος συναλλα-

γών αριθ. 9 (που αφορά αναπροσαρμογή του αντιτίμου κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας) στις συμβάσεις προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας οικιακού πελάτη ή μη οικιακού πελάτη με ισχύ παροχής έως 25 KVA και εάν είναι νόμιμες από άποψη δικαίου προστασίας του καταναλωτή και Κώδικα Προμήθειας Ηλεκτρικής Ενέργειας οι γενικοί όροι συναλλαγών των συμβάσεων προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας με τους καταναλωτές που: α) ορίζουν ως αρμόδια για την επίλυση των διαφορών τα πολιτικά δικαστήρια της έδρας του προμηθευτή (όρος 16.3), β) προβλέπουν ότι η ακυρότητα όρου της σύμβασης δεν επηρεάζει το κύρος οποιουδήποτε άλλου όρου (όρος 17), γ) καθορίζουν τη διαδικασία τροποποίησης όρων της σύμβασης (όρος 18.1), δ) απαιτούν την τήρηση ορισμένης διαδικασίας αντιρρήσεων ως προϋπόθεση προσφυγής σε δικαστική ή εξώδικη επίλυση της διαφοράς (όρος 6.5.1), ε) προβλέπουν δικαίωμα αναπροσαρμογής της εγγύησης κατά τη διάρκεια της λειτουργίας της σύμβασης, στ) προβλέπουν συμψηφισμό και όχι επιστροφή του συνόλου της εγγύησης κατά τη λήξη της σύμβασης (όρος 7.6), στ) προβλέπουν εξόφληση της οφειλής, προκειμένου ο καταναλωτής να προβεί σε αλλαγή προμηθευτή, ακόμη και αν ο καταναλωτής αμφισβητεί την οφειλή του (όρος 9.1), ως και των ειδικών όρων 3 και 4 των προγραμμάτων «My Home Enter» και «my home Enter +» ως προς τη ρήτρα πρόωρης αποχώρησης των καταναλωτών από τα προγράμματα αυτά.

δ) τις διατάξεις του άρθρου 10 § 16 και 20 του ν. 2251/1994, όπως τροποποιηθείς ισχύει, όπως αυτές έχουν ερμηνευθεί από την πάγια νομολογία του Αρείου Πάγου, από τις οποίες προκύπτει ότι η συλλογική αγωγή, αποτελούσα θεσμό συλλογικής προστασίας των καταναλωτών προς διαφύλαξη των συμφερόντων τους σε συλλογικό επίπεδο, έχει ως αντικείμενο την αυθεντική βεβαίωση αντικαταναλωτικής συμπεριφοράς εκ μέρους του προμηθευτή ή του παρόχου υπηρεσιών και την απαγόρευση της ή τη διάπλωση καταστάσεως με την επιβολή αντίρροπων ρυθμιστικών μέτρων χάριν της προστασίας των καταναλωτών, από την απόφαση δε που εκδίδεται επ' αυτής και δέχεται τη συλλογική αγωγή παράγεται μια ιδιότυπη δεσμευτικότητα που ισχύει έναντι πάντων, με συνέπεια με την έκδοσή της να εξαλείφεται ο κίνδυνος δημιουργίας σωρείας δικών σχετικά με το επιλυθέν μέσω αυτής ζήτημα, η δε εκδίκαση των εκκρεμοσών για το ίδιο ζήτημα ατομικών δικών να καθίσταται περι-

τή, βαίνουσα έτσι παράλληλα προς τον θεσμό της πλοτικής δίκης του άρθρου 20^Α του ΚΠολΔ, που επίσης αποβλέπει στην ταχύτερη και αποτελεσματικότερη απονομή της δικαιοσύνης σε υποθέσεις που οδηγούν ή αναμένεται να προκαλέσουν μεγάλο αριθμό δικών, και μάλιστα η συλλογική αγωγή επιλύει επί της ουσίας το σχετικό ζήτημα οριστικά, χωρίς την ανάγκη αναπομπής της υπόθεσης στο αρμόδιο δικαστήριο για την κατ' ουσία έρευνα της διαφοράς, μετά την επίλυση του νομικού ζητήματος από την Πλήρη Ολομέλεια του Αρείου Πάγου, κατά την § 5 του άρθρου 20^Α του ΚΠολΔ.

ε) το ότι τα κριτήρια και οι προϋποθέσεις για τη νομιμότητα της επιβολής της ρήτρας αναπροσαρμογής της αντιπαροχής από άποψη δικαίου προστασίας καταναλωτή έχουν ήδη νομολογιακά κριθεί τόσο σε επίπεδο εσωτερικού, όσο και σε επίπεδο ενωσιακού δικαίου σε συλλογικές αγωγές καταναλωτών κατά προμηθευτών σε άλλους τομείς παροχής υπηρεσιών, αλλά και σε επίπεδο ενωσιακού δικαίου σε συμβάσεις παροχής ενέργειας, ενώ οι επί μέρους ειδικές συνθήκες ένταξης της ρήτρας αναπροσαρμογής της αιτούσας στις συμβάσεις προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας οικιακού πελάτη ή μη οικιακού πελάτη με ισχύ παροχής έως 25 KVA και η μεθοδολογία εφαρμογής αυτής, ως και η ικανοποίηση ή μη της αρχής της διαφάνειας με βάση τις παρεχόμενες στους καταναλωτές από την αιτούσα πληροφορίες, άπτονται της ουσίας της ένδικης διαφοράς και δεν συνιστούν αυτές καθ' εαυτές επίλυση νέου δυσχερούς ερμηνευτικού νομικού ζητήματος.

στ) το ότι οι επί μέρους ρυθμίσεις των εξουσιοδοτικών διατάξεων των άρθρων 51 και 138 του ν. 4001/2011 και των άρθρων 11 §§ 1 και 2 «Τιμολόγια Προμήθειας», 21 «Καταγγελία Σύμβασης Προμήθειας», 30 «Τροποποίηση όρων Σύμβασης Προμήθειας» του Κώδικα Προμήθειας Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΚΠΗΕ), ως και του άρθρου 1 § 2 περ. στ του συνημμένου στον πιο πάνω Κώδικα Παραρτήματος II «Βασικές Αρχές Τιμολόγησης Ηλεκτρικής Ενέργειας», το περιεχόμενο των οποίων επικαλείται η αιτούσα με το υπόμνημα, παρά τον λεπτομερή χαρακτήρα τους, καταλείπουν πεδίο διακριτικής ευχέρειας στους προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας κατά την εφαρμογή αυτών και συνακόλουθα και στην αιτούσα ως προς τις συνθήκες ένταξης, το περιεχόμενο τροποποίησης όρων των συμβάσεων παροχής ηλεκτρικής ενέργειας με τους καταναλωτές, και ιδίως ως προς τη

μεθοδολογία υπολογισμού του αντιτίμου παροχής ηλεκτρικής ενέργειας και κατά συνέπεια οι επί μέρους συνθήκες και περιστάσεις υπό τις οποίες η αιτούσα προέβη σε τροποποίηση του σχετικού όρου των συμβάσεων προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας των καταναλωτών και ιδίως η τήρηση ή μη εκ μέρους αυτής των αρχών τιμολόγησης, ούτως ώστε ν' αντανακλούν το κόστος αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας από την αιτούσα στην χονδρεμπορική αγορά και τους μηχανισμούς της, το κόστος της δραστηριότητας εμπορίας και διαχείρισης πελατών και ένα εύλογο κέρδος, άπτονται της ουσίας της διαφοράς που θα προκύψει από τις αποδείξεις, ενόψει μάλιστα του ότι παγίως γίνεται δεκτό από τη νομολογία του Αρείου Πάγου ότι η έγκριση των σχετικών ρητρών στις συμβάσεις με καταναλωτές με κανονιστικές ρυθμίσεις της διοίκησης δεν αποκλείει τον έλεγχο της συμβατότητας αυτών από την άποψη δικαίου προστασίας του καταναλωτή.

ζ) το ότι η συμβατότητα των περισσότερων από τους πληττόμενους με την ένδικη συλλογική αγωγή επί μέρους λοιπούς γενικούς όρους συναλλαγών που περιέχονται στις συμβάσεις προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας της αιτούσας με καταναλωτές με τις διατάξεις του δικαίου προστασίας του καταναλωτή και ειδικότερα με τις διατάξεις των άρθρων 2 § 6, 7 περ. ε, κζ και λα, ια και κστ και ια και λβ και 8 του ν. 2251/1994, όπως τροποποιηθείς ισχύει σε συνδυασμό με τη διάταξη του άρθρου 174 του ΑΚ, έχει ήδη επιλυθεί με βάση αποφάσεις του Αρείου Πάγου και του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά συνέπεια δεν συνιστούν νέο ερμηνευτικό νομικό ζήτημα προς επίλυση, σε κάθε δε περίπτωση (στις περιπτώσεις που το τίθεμένο νομικό ζήτημα δεν έχει επιλυθεί νομολογικά) το προς επίλυση νομικό ζήτημα δεν είναι διαφορεές υπό την έννοια της έντονης νομικής αμφισβήτησης και διάστασης στη βιβλιογραφία και αντίθεση επιχειρημάτων στη θεωρία και νομολογία με συνέπεια την αβέβαιη έκβαση ή αμφιταλάντευση των κρινόντων στο δικαστικό και γενικότερα στο νομικό κόσμο.

η) το ότι δεν προβλέπεται κατά νόμο η επιδίκαση δικαστικής δαπάνης κατά την ενώπιον του Αρείου Πάγου διαδικασία της τριμελούς επιτροπής του άρθρου 20^Α του ΚΠολΔ.

θ) το γεγονός ότι για την αίτηση αυτή έχει κατατεθεί το νόμιμο παράβολο ποσού 300 ευρώ (κωδικός ηλεκτρονικού παραβόλου).

Για τους λόγους αυτούς

Κρίνει ότι δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 20^Α του ΚΠολΔ (ν. 4842/2021).

Απορρίπτει την από 24.5.2022 και με αριθ. πρωτ. .../25.5.2022 αίτηση.

Διατάσσει να εισαχθεί στο δημόσιο ταμείο το κατατεθέν κατά την υποβολή της ως άνω αίτησης παράβολο.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Επισκόπηση του θεσμού της πιλοτικής δίκης στο πεδίο της Πολιτικής Δικονομίας με αφορμή την υπ' αριθ. 3 Πράξη της Επιτροπής του άρθρου 20^Α § 1 ΚΠολΔ

I. Η θέσπιση της διάταξης του άρθρου 20^Α του ΚΠολΔ, με την οποία δίδεται, από 01.01.2022, η δυνατότητα εισαγωγής οποιουδήποτε ενδίκου βοηθήματος ή μέσου στην πλήρη Ολομέλεια του Αρείου Πάγου με απλή πράξη της Τριμελούς Επιτροπής ύστερα από αίτημα ενός εκ των δικάδων, καθιερώνοντας τον θεσμό της πιλοτικής ή άλλως πρότυπης δίκης και στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων, αποτελεί τομή στο πεδίο της Πολιτικής Δικονομίας. Η διαδικασία της πιλοτικής δίκης ήταν οικεία στην ελληνική έννομη τάξη, καθώς με το άρθρο 1 § 1 του ν. 3900/2010 είχε ήδη ενσωματωθεί σε αυτήν με σκοπό την επιτάχυνση της διοικητικής δίκης. Η εφαρμογή της πιλοτικής δίκης στο πεδίο δικαιοδοσίας των διοικητικών δικαστηρίων για περισσότερο από μία δεκαετία, αποτέλεσε το παράδειγμα επιτυχούς προτύπου¹, το οποίο ο νομοθέτης θέλησε να μεταφέρει και στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων, προκειμένου να συνδράμει αποφασιστικά στην επίλυση ζητημάτων που αφορούν σημαντικό αριθμό δικάδων, στην αποφυγή κινδύνου έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων ενώπιον των δικαστηρίων ουσίας και στην ενίσχυση της ασφάλειας δικαίου².

II. Η σχολιαζόμενη, υπ' αριθ. 3 Πράξη της Επιτροπής του άρθρου 20^Α § 1 του ΚΠολΔ (όπως και η συνεκδοθείσα υπ' αριθ. 4 Πράξη της ανωτέρω Επιτροπής), με την οποία κρίθηκε η αίτηση ανώνυμης εταιρείας για την εισαγωγή στην πλήρη Ολομέλεια του Αρείου Πάγου της συλλογικής

1. Αιτιολογική έκθεση του νομοσχεδίου με τίτλο «Ταχεία πολιτική δίκη, προσαρμογή των διατάξεων της πολιτικής δικονομίας για την ψηφιοποίηση της πολιτικής δικαιοσύνης, άλλες τροποποιήσεις στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και λοιπές διατάξεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης», σ. 84.

2. Ε. Μπαλογιάννη σε Χ. Απαλλαγάκη – Σ. Σταματοπούλου, Ο Νέος Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο μετά τους ν. 4842 & 4855/2021, άρθρο 20^Α, I.

αγωγής του άρθρου 10 § 16 περ. α και β του ν. 2251/1994 που άσκησε σωματείο μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα κατά της ανωτέρω ανώνυμης εταιρείας, παρουσιάζει εξαιρετικό επιστημονικό ενδιαφέρον για δύο λόγους: αφενός ερμηνεύει τις νεοεισαχθείσες προϋποθέσεις του παραδεκτού της αίτησης του άρθρου 20^Α του ΚΠολΔ και αφετέρου οριοθετεί το είδος των ενδίκων βοηθημάτων ή μέσων που μπορούν να εισαχθούν στην πλήρη Ολομέλεια του Αρείου Πάγου με πράξη της Τριμελούς Επιτροπής. Από τη γραμματική διατύπωση της § 1 του άρθρου 20^Α του ΚΠολΔ προκύπτει ευκρινώς η προσθήκη συγκεκριμένων και περιοριστικών χαρακτηριστικών, τα οποία θα πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά σε ένα ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος, που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων, ώστε να μπορεί αυτό να εισαχθεί στην κρίση της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου με τη διαδικασία της πιλοτικής δίκης. Η γενικόλογη διατύπωση της έννοιας του «ζήτηματος γενικότερου ενδιαφέροντος που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων», ως προϋπόθεση για την εισαγωγή ενός ενδίκου βοηθήματος ή μέσου στη διαδικασία της πιλοτικής δίκης των διοικητικών δικαστηρίων, ουδέποτε, εν τέλει, δημιουργήσε αμφιβολίες ως προς το είδος του ζητήματος που μπορεί να αχθεί προς κρίση ενώπιον του ΣτΕ, καθώς θα ήταν προφανώς νομικό, ουσιαστικού ή δικονομικού δικαιού, έστω και αν έχει προεκτάσεις πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές ή άλλες³. Ωστόσο, η ρητή πρόβλεψη της § 1 του άρθρου 20^Α του ΚΠολΔ, το ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος, που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων, να είναι νέο δυσχερές ερμηνευτικό νομικό, αποτυπώνει τη βούληση του νομοθέτη να περιορίσει την εφαρμογή της μόνο σε εκείνα τα νομικά ζητήματα που δεν έχουν παγιωθεί νομολογιακά στην Ολομέλεια του Αρείου Πάγου (ή οι διάδικοι δεν έχουν τη δικονομική δυνατότητα προσβολής της απόφασης με αίτηση αναιρέσεως) και έχουν προκαλέσει δικαιολογημένη ανασφάλεια δικαίου, λόγω των αντιφατικών και αντικρουόμενων αποφάσεων, ως αποτέλεσμα της έντονης και συγκρουσιακής διάστασης της εισφερόμενης νομικής επιχειρηματολογίας⁴. Η διαφοροποιημένη νομική μεταχείριση θα πρέπει να αναζητηθεί στον λειτουργικό σκοπό της πιλοτικής δίκης στο πεδίο της Πολιτικής Δικονομίας, ο οποίος, όπως προκύπτει από την ερμηνευτική προσέγγιση της διάταξης του άρθρου 20^Α του ΚΠολΔ, είναι η ταχεία ενοποίηση της νομολογίας και η επιτάχυνση της α-

πονομής της πολιτικής δικαιοσύνης σε νομικά ζητήματα που έχουν γενικότερο ενδιαφέρον και έχουν προκαλέσει ή αναμένεται να προκαλέσουν επαναλαμβανόμενες υποθέσεις, με κίνδυνο την έκδοση αντιφατικών αποφάσεων⁵.

III.A. Οι προϋποθέσεις του νέου δυσχερούς ερμηνευτικού νομικού ζητήματος γενικότερου ενδιαφέροντος, που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων, συνθέτουν το εννοιολογικό πλαίσιο του θεσμού της πιλοτικής δίκης στην πολιτική δίκη. Ρητή ήταν η βούληση του νομοθέτη, σε αντιδιαστολή με τη σχετική διάταξη της πιλοτικής δίκης ενώπιον του ΣτΕ, να προσδιορίσει το «ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος» ως νομικό, οριοθετώντας το αντικείμενο της δίκης που θα τεθεί προς κρίση ενώπιον της Ολομέλειας του ΑΠ. Σημειώνεται ότι, στο στάδιο της διαβούλευσης του σχετικού σχεδίου νόμου είχαν εκφραστεί έντονες επικυλίξεις για την έλλειψη προσδιορισμού του «ζήτηματος γενικότερου ενδιαφέροντος», με συνέπεια να υπονοείται ότι περιλαμβάνεται και το «πραγματικό ζήτημα»⁶, θέτοντας υπό αμφιβολία τον ακυρωτικό ρόλο του Αρείου Πάγου⁷.

Ως «νομικό ζήτημα» θεωρείται το εννοιολογικό περιεχόμενο που προσέδωσε η αναιρετική απόφαση στον - ουσιαστικό ή δικονομικό- κανόνα δικαίου, στου οποίου την παράβαση θεμελιώθηκε η ανáιρεση⁸. Το άρθρο 561 ΚΠολΔ αποτελεί τη βασική διάταξη, που εισάγει στην αναιρετική διαδικασία τη διάκριση πραγματικών και νομικών ζητημάτων και αποκλείει τα πρώτα από τον έλεγχο του Αρείου Πάγου⁹. Ο διαχωρισμός πραγματικού και νομικού ζητήματος αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα και στην εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 20^Α του ΚΠολΔ, μετά τη ρητή διατύπωση της έννοιας του νομικού ζητήματος, ως απαραίτητη προϋπόθεση για την εισαγωγή ενός ενδίκου βοηθήματος ή μέσου στην Ολομέλεια του Αρείου Πάγου. Νομικό ζήτημα, σε αντιδιαστολή με το πόρισμα του αποδεικτικού συλλογι-

3. Φ. Αρναούτογλου, Η πρότυπη ή πιλοτική δίκη ενώπιον του ΣτΕ, σ. 42, αριθ. 64.

4. Χαρακτηριστικό παράδειγμα έκδοσης πληθώρας αντικρουόμενων αποφάσεων, τόσο σε πρώτο όσο και σε δεύτερο βαθμό δικαιοδοσίας, αφορούσε στο νομικό ζήτημα της δυνατότητας ή μη αναλογικής εφαρμογής του άρθρου 92 του ΠτΚ στη διαδικασία της ασφαλιστικής εκκαθάρισης.

5. Γ. Βαλαμαντώνης, Το φιλτράρισμα στην αναιρετική διαδικασία, ΕλλΔνη 1/2022. 137.

6. Ν. Κλαμαρής, Η «Πιλοτική Δίκη» με βάση το υπό διαβούλευση Σχέδιο-Νόμου: Σκέψεις νομοτεχνικής και δογματικής φύσεως ως προς την προβλεπόμενη ρύθμιση με κριτική αξιολόγηση, ΧρΙδΔ ΚΒ/2022. 246.

7. Λ. Σινανιώτη, Η ανáιρεση, 1996, σ. 31. Στο ακυρωτικό μοντέλο, τα ανώτατα δικαστήρια ασχολούνται μόνο με το νομικό μέρος της απόφασης και δεν επανεκτιμάται το πραγματικό υλικό της υπόθεσης. Βλ. όμως και Σ. Ματθία, Η αίτηση για ανáιρεση ως ακυρωτική αγωγή, ΝοΒ 50, 2002. 2006, όπου αναφέρει ότι «...ότι στις περιπτώσεις αυτές ο Άρειος Πάγος δεν ενεργεί στα πλαίσια της αναιρετικής δίκης αλλά αντί του δικαστηρίου της ουσίας».

8. Κ.Φ. Καλαβρός, Η ανáιρεση κατά τον ΚΠολΔ, Ερμηνεία κατ' άρθρο, Δ' έκδοση, σ. 865.

9. Κονδύλης σε Κεραμεύς/Κονδύλης/Νίκας, Ερμηνεία ΚΠολΔ, 2^η Έκδοση, σ. 416.

σμού, το οποίο αποτελεί οντολογική κρίση και συνεπώς πραγματικό ζήτημα¹⁰, είναι κάθε ζήτημα που αναφέρεται στο κανονιστικό περιεχόμενο της εκάστοτε εφαρμοστέας διάταξης, τόσο στο πραγματικό μέρος αυτής όσο και στο μέρος των εννόμων συνεπειών της. Ο Άρειος Πάγος, ως ακυρωτικό δικαστήριο, δεσμεύεται από την κρίση των δικαστηρίων ουσίας ως προς την εκτίμηση των πραγματικών γεγονότων και την αξιολόγηση της αποδεικτικής σημασίας τους¹¹, ελέγχει όμως το νομικό χαρακτηρισμό των πραγματικών περιστατικών και κρίνει την ορθή ή μη υπαγωγή τους στον εφαρμοστέο κανόνα δικαίου¹². Ταυτοχρόνως, για το παραδεκτό της αίτησης του άρθρου 20^Α του ΚΠολΔ απαιτείται η ύπαρξη ερμηνευτικού νομικού ζητήματος. Ωστόσο, η ερμηνεία του κανόνα δικαίου περιλαμβάνεται στη μείζονα πρόταση, μαζί με την επιλογή και την εφαρμογή του¹³. Δεδομένου ότι η πραγματική διαπίστωση (οντολογική κρίση) της ελάσσονας πρότασης δεν υπόκειται σε αναιρετικό έλεγχο¹⁴, ερμηνευτικό νομικό ζήτημα που μπορεί να αχθεί προς κρίση στην Ολομέλεια του Αρείου Πάγου μπορεί να αφορά μόνο στην κατάστρωση της μείζονας πρότασης.

Β. Ωστόσο, δεν αρκεί ο χαρακτηρισμός ενός ζητήματος ως ερμηνευτικό νομικό, για να μπορεί να εισαχθεί προς επίλυση ενώπιον της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου. Απαραίτητη προϋπόθεση για την εκκίνηση της πιλοτικής δίκης αποτελεί η ύπαρξη νέου και δυσχερούς ερμηνευτικού νομικού ζητήματος. Κατ' απόκλιση, μάλιστα, από το παράδειγμα της πιλοτικής δίκης στο πεδίο της δικαιοδοσίας των διοικητικών δικαστηρίων, θα πρέπει να μην υφίσταται παγιωμένη θέση στη νομολογία ή να μην έχει αποφανθεί περί τούτου η Ολομέλεια του Αρείου Πάγου¹⁵ ή Τμήμα αυτού¹⁶. Επιπροσθέτως, το προς κρίση ζήτημα θα πρέπει να ενσωματώνει αντικρουόμενη νομική επιχειρηματολογία, υπαρκτή και αδιαμφισβήτητη διάσταση σε θεωρία και νομολογία, με εκ διαμέτρου αντίθετες δικανικές κρίσεις και συλλογισμούς, που ναρκωθετούν την ασφάλεια δικαίου. Μόνο η αμφισβήτηση δεν αρκεί¹⁷ για να εισαχθεί ένα ένδικο βοήθημα ή μέσο απευθείας προς κρίση στην Ολομέλεια του

Αρείου Πάγου. Η αντιμετώπιση ενός δυσχερούς νομικού ζητήματος ανήκει στο πεδίο εφαρμογής της πιλοτικής δίκης, με στόχο την ταχύτερη απονομή της δικαιοσύνης, την αποφυγή έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων και συνεπώς την ομοιομορφία στην νομολογία περισσότερων δικαστηρίων της ίδιας δικαιοδοσίας, για το ίδιο ζήτημα¹⁸.

ΙV. Η Τριμελής Επιτροπή του άρθρου 20^Α § 1 του ΚΠολΔ, με τη σχολιαζόμενη Πράξη αυτής, έκρινε ότι η συντριπτική πλειοψηφία των προβληθέντων ζητημάτων με την κρινόμενη αίτηση της, εν λόγω, ανώνυμης εταιρείας άπτεται της ουσίας της διαφοράς και συνεπώς δεν συντρέχει η ρητή και θεμελιώδης προϋπόθεση της ύπαρξης νομικού ζητήματος, προκειμένου να εισαχθούν προς επίλυση στην Ολομέλεια του Αρείου Πάγου¹⁹. Περαιτέρω, ως προς συγκεκριμένα αιτήματα διαλαμβάνεται στη σχολιαζόμενη Πράξη επί λέξει ότι «... ότι τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις για τη νομιμότητα της επιβολής της ρήτρας αναπροσαρμογής της αντιπαροχής από άποψη δικαίου προστασίας καταναλωτή έχουν ήδη νομολογιακά κριθεί τόσο σε επίπεδο εσωτερικού, όσο και σε επίπεδο ενωσιακού δικαίου σε συλλογικές αγωγές καταναλωτών κατά προμηθευτών σε άλλους τομείς παροχής υπηρεσιών, αλλά και σε επίπεδο ενωσιακού δικαίου σε συμβάσεις παροχής ενέργειας...»²⁰ αλλά και «...το ότι η συμβατότητα των περισσότερων από τους πληττόμενους με την ένδικη συλλογική αγωγή επί μέτρους λοιπούς γενικούς όρους συναλλαγών που περιέχονται στις συμβάσεις προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας της αιτούσας με καταναλωτές με τις διατάξεις του δικαίου προστασίας του καταναλωτή και ειδικότερα με τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ.6, 7 περ. ε, κζ και λα, ια και καστ και ια και λβ και 8 του ν.2251/1994, όπως τροποποιηθείς ισχύει σε συνδυασμό με τη διάταξη του άρθρου 174 του ΑΚ, έχει ήδη επιλυθεί με βάση αποφάσεις του Αρείου Πάγου και του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης...»²¹. Εκ των ανωτέρω αιτιολογικών σκέψεων της σχολιαζόμενης Πράξης, διαπιστώνεται η έλλειψη συνδρομής περισσότερων του ενός εκ των νομικών περιορισμών που έχουν τεθεί στη σχετική διάταξη της § 1 του άρθρου 20^Α του ΚΠολΔ. Παρατηρείται, δηλαδή, ότι ο νομοθέτης, με τη ρητή διατύπωση συγκεκριμένων προϋποθέσεων που θα πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά, ήτοι του νέου δυσχερούς ερμηνευτικού νομικού ζητήματος γενικότερου ενδιαφέροντος που έχει συνέ-

10. Κ.Φ.Καλαβρός, ό.π. σ. 550.

11. Βλ. ΑΠ 1168/2019, ΑΠ 403/2017, ΑΠ 864/2014.

12. Κονδύλης σε Κεραμεύς/Κονδύλης/Νίκας, Ερμηνεία ΚΠολΔ, 2^η Έκδοση, σ. 418.

13. Σ.Πανταζόπουλος, Ένδικα μέσα και ανακοπές, 2020, σ. 193.

14. Βλ. ΑΠ 147/2010.

15. Γ. Γρίβας σε Χ.Απαλλαγιάκη – Σ.Σταματόπουλος, Ο Νέος Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο μετά τους ν. 4842 & 4855/2021, άρθρο 20^Α, ΙΙ.

16. Βλ. σχετικά υπ' αριθ. 2/2022 Πράξη της Επιτροπής του άρθρου 20^Α ΚΠολΔ.

17. Φ. Αρναούτογλου, ό.π., σ. 45.

18. Ε. Κλουδά, Η Πρότυπη δίκη ως σύγχρονο μοντέλο δίκης, Θεμελιώδεις αρχές, όροι και προϋποθέσεις για την επιτάχυνση της απονομής δικαιοσύνης, για μία δίκαιη Πρότυπη δίκη, ΝοΒ 62, 2014. 2415.

19. Βλ. αναλυτικά υπό ε' και στ', σκέψεις της σχολιαζόμενης Πράξης.

20. Βλ. σχετικά υπό ε' σκέψη της σχολιαζόμενης Πράξης.

21. Βλ. σχετικά υπό ζ' σκέψη της σχολιαζόμενης Πράξης.

πριες σε ευρύτερο κύκλο προσώπων, κατέστρωσε έναν μηχανισμό σύστολης του πεδίου εφαρμογής της § 1 του άρθρου 20^Α του ΚΠολΔ, αντιδιαστέλλοντάς τον, προδήλως, από την προϋπάρχουσα διαδικασία της πιλοτικής δίκης στο πεδίο δικαιοδοσίας των διοικητικών δικαστηρίων.

Ο προβληματισμός που, πιθανόν, ανακύπτει από το συνοπτικό περιεχόμενο των αιτιολογικών σκέψεων της σχολιαζόμενης Πράξης, κάμπτεται από τη νομική φύση της, καθώς δεν αποτελεί δικαστική απόφαση αλλά πρόκειται περί προπαρασκευαστικής πράξης²² της, ενώπιον της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου, εν προκειμένω, κύριας διαδικασίας. Λαμβάνοντας υπόψη, όμως, ότι τα νομικά ζητήματα που δύνανται να αχθούν προς κρίση ενώπιον της Τριμελούς Επιτροπής φέρουν προφανές ειδικό, επιστημονικό και κοινωνικό βάρος, λόγω των συνεπειών που συνεπάγονται σε ευρύτερο κύκλο προσώπων, οι αιτιολογικές σκέψεις των εκδοθησόμενων πράξεων θα πρέπει να συνδυάζουν αρμονικά τα στοιχεία της λιτότητας και της επάρκειας.

V. Η ιδιαιτερότητα, όμως, της αίτησης του άρθρου 20^Α του ΚΠολΔ που άσκησε η ανώνυμη εταιρεία, την οποία εξέτασε και έκρινε η Τριμελής Επιτροπή του Αρείου Πάγου, εκδίδοντας την σχολιαζόμενη υπ' αριθ. 3 Πράξη αυτής, συνίσταται στο γεγονός ότι το κρινόμενο ένδικο βοήθημα αφορούσε σε συλλογική αγωγή του άρθρου 10 § 16 περ. α και β του ν. 2251/1994. Υπό το πρίσμα αυτό, δεν αρκούσε η διερεύνηση της συνδρομής των ρητών προϋποθέσεων του παραδεκτού της κρινόμενης αίτησης, όπως αυτές αναλύθηκαν ανωτέρω, αλλά ήταν επιβεβλημένη και η αξιολόγηση του ενδίκου βοηθήματος της συλλογικής αγωγής του άρθρου 10 § 16 περ. α και β του ν. 2251/1994, ως προς τη συμβατότητά του με τη νομική φύση και τον χαρακτήρα της πιλοτικής δίκης.

Από τις διατάξεις του άρθρου 10 § 1 έως 19 του ν. 2251/1994 «περί προστασίας καταναλωτών», όπως τροποποιήθηκε και ισχύει σήμερα, συνάγεται σαφώς ότι ανατέθηκε σε ενώσεις καταναλωτών με σωματειακό χαρακτήρα η προστασία των συμφερόντων του καταναλωτικού κοινού με την άσκηση συλλογικής αγωγής²³. Η εν στενή έννοια (*stricto sensu*) συλλογική αγωγή του άρθρου 10 § 16 περ. α του ν. 2251/1994, δεν έχει ως αντικείμενο τη διάγνωση ιδιωτικού δικαιώματος, έννομης σχέσεως ή ζητήματος αμφισβητούμενου μεταξύ ορισμένων υποκειμένων ως φορέων του, αλλά την αυθεντική βεβαίωση νομικού γεγονότος ή τη διάπλαση ή και τη ρύθμιση κατάστασης υπέρ του γενικού συμφέροντος, με τον εξαναγκασμό του προμηθευτή σε συγκεκριμένη πράξη ή παράλειψη, με την οποία θα αίρεται η αθέμιτη πρακτική, αλλά και θα ανατρέπεται η επανάληψή της στο μέλλον. Οι συλλογικές αξιώσεις

παραλείψεως και άρσεως παράνομης συμπεριφοράς, αποτελούν τις αδικοπρακτικές αξιώσεις των ενώσεων καταναλωτών. Η αξίωση έχει προληπτικό και κυρωτικό χαρακτήρα. Η αγωγή αυτή αποβλέπει στη διαφύλαξη του «διάχυτου καταναλωτικού συμφέροντος», στη διασφάλιση δηλαδή της ολότητας των καταναλωτών και δεν αναφέρεται σε ατομικά θιγόμενους καταναλωτές, όπως η εν ευρεία έννοια συλλογική αγωγή του άρθρου 10 § 15 ν. 2251/1994²⁴.

Εξάλλου, επειδή δεν απαιτείται να έχει επέλθει βλάβη σε κάποιον καταναλωτή, η εν λόγω αγωγή μπορεί να ασκηθεί και προληπτικά, πριν ακόμα προσβληθεί δικαίωμα ορισμένου καταναλωτή, εφόσον έχει εξωτερικευθεί συμπεριφορά που μπορεί να οδηγήσει στην προσβολή προστατευόμενων αγαθών του²⁵. Επομένως, εφόσον η αγωγή αυτή έχει στόχο την προστασία των συλλογικών συμφερόντων, δεν μπορούν με αυτή να επιδιώκονται ατομικά συμφέροντα, ακόμα κι αν αυτή αφορά ευρύτερη ομάδα προσώπων είτε, των μελών των ενώσεων, είτε τρίτων καταναλωτών. Η δικαστική απόφαση, που δέχεται τη συλλογική αγωγή είναι διαπλαστική, και παράγει μία ιδιότυπη δεσμευτικότητα που ισχύει έναντι πάντων²⁶, που μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο επίκλησης από μεμονωμένους καταναλωτές σε ενδεχόμενες ατομικές διαφορές με τον ίδιο προμηθευτή²⁷.

Σχετικά το ΔΕΕ²⁸ αναφέρει ότι στην ατομική αγωγή τα αρμόδια κρατικά όργανα καλούνται να αποφανθούν «in

24. ΑΠ 948/2021, Βλ. έτσι Ματθία, ΕΛΛΔνη 38 (1997). 3 = Μελετήματα ιδιωτικού δικαίου, σ. 242, Κρητικό, ΕΛΛΔνη 38 (1997). 700, ΠΠρΑθ 3356/1997, Δέλλιο, Προστασία των καταναλωτών και σύστημα ιδιωτικού δικαίου ΙΙ. Ο δικαστικός έλεγχος του περιεχομένου των καταναλωτικών συμβάσεων και τα όριά του (2001), σελ.179, Καράση, Γενικοί Όροι Συναλλαγών – Δικαστικός Έλεγχος με μια Εισαγωγή στη ρύθμιση των ν. 1961 και 200/1991 (1992) σ. 141.

25. ΑΠ 948/2021, Βλ. έτσι και Καρακώστα, Γενικοί όροι των τραπεζικών συναλλαγών (2001), σ. 99, Κοτζαμπάση, Οι απαλακτικές ρήτρες στους γενικούς όρους των συναλλαγών, (2001), σ. 268, Σπυράκος, Η συλλογική και η δημοσίου δικαίου προστασία των καταναλωτών, ΝοΒ 46 (1998). 437 επ. Υπέρ της αντίθετης άποψης σχετικά με την αδυναμία αξιοποίησης προληπτικής αξίωσης παραλείψεως τάσσεται ο Στ, Κουσουλής, Τα αποτελέσματα της αποφάσεως επί συλλογικής αγωγής, ΔΕΕ 2002. 1999 επ.

26. ΟΛΑΠ 7/2016, ΑΠ 1030/2001, ΑΠ 1219/2001 (ΔΕΕ 2001. 1128).

27. Βλ. και Ποδηματά, Ζητήματα από τη ρύθμιση της συλλογικής αγωγής κατά το ν. 2251/1994 Αρμ 1997. 151 επ.

28. ΔΕΕ απόφαση της 9.9.2014, υπόθεση C-70/03, Επιτροπή κατά Ισπανίας, ECLI.EU:2004:505, σκέψη 16, ΔΕΕ της 26.4.2012, Nemzeti/invitel, C - 472/10, σκέψη 371, ΔΕΕ της 24.1.2002, Επιτροπή/Ιταλίας C-372/99, σκ.15, ΔΕΕ της 27.6.2000, Oceano Grupo/Salvat Ed Tores, C-240-244198, σκέψη 27.

22. Ε. Κλουδά, Η δίκη – πιλότος, 2013, σ. 287-288.

23. ΑΠ 293/2004, ΔΕΕ 2014. 272.

concreto» επί του καταχρηστικού χαρακτήρα ρήτρας, που περιλαμβάνεται σε συναφθείσα σύμβαση, ενώ στη συλλογική εξέταση τα όργανα αυτά αποφαίνονται «in abstracto» επί του καταχρηστικού χαρακτήρα ρήτρας, που ενδέχεται να ενσωματωθεί ακόμη και σε συμβάσεις, που δεν έχουν ακόμη συναφθεί. Στην περίπτωση της, εν στενή εννοία, συλλογικής αγωγής του άρθρου 10 § 16 εδ. α', το δικαστήριο διαπιστώνει γενικά και αντικειμενικά την ύπαρξη κατάστασης, που ενέχει αντικαταναλωτική συμπεριφορά, διατάσσει τα κατά την κρίση του ενδεδειγμένα ρυθμιστικά μέτρα για την προστασία του συνόλου των καταναλωτών και εξαλείφει παράνομες πρακτικές του προμηθευτή²⁹.

Τούτων λεχθέντων, αποτελεί κοινό τόπο ότι η συλλογική αγωγή, ως θεσμός συλλογικής προστασίας των καταναλωτών προς διαφύλαξη των συμφερόντων τους σε συλλογικό επίπεδο, εμφανίζει μία λειτουργική εγγύτητα ως προς την πιλοτική δίκη του άρθρου 20^Α του ΚΠολΔ, κυρίως ως προς το σκοπό της, καθώς η απόφαση που εκδίδεται επ' αυτής παράγει μία ιδιότυπη δεσμευτικότητα που ισχύει έναντι πάντων, με συνέπεια, όπως χαρακτηριστικά κρίθηκε με τη σχολιαζόμενη Πράξη, «...να εξαλείφεται ο κίνδυνος δημιουργίας σωρείας δικών σχετικά με το επιλυθέν μέσω αυτής ζήτημα, η δε εκδίκαση των εκκρεμοσών για το ίδιο ζήτημα ατομικών δικών να καθίσταται περιττή, βρίνουσα έτσι παράλληλα προς τον θεσμό της πιλοτικής δίκης του άρθρου 20^Α του ΚΠολΔ που επίσης αποβλέπει στην ταχύτερη και αποτελεσματικότερη απονομή της δικαιοσύνης σε υποθέσεις που οδηγούν ή αναμένεται να προκαλέσουν μεγάλο αριθμό δικών»³⁰.

Η δικονομική υπεροχή της συλλογικής αγωγής έναντι της πιλοτικής δίκης έγκειται στις έννομες συνέπειες που παράγουν οι αποφάσεις, οι οποίες εκδίδονται επ' αυτών, γεγονός που διαλαμβάνεται, εμφιατικά, στη σχολιαζόμενη Πράξη, όπου επί λέξει αναφέρεται ότι «...και μάλιστα η συλλογική αγωγή επιλύει επί της ουσίας το σχετικό ζήτημα οριστικά, χωρίς την ανάγκη αναπομπής της υπόθεσης στο αρμόδιο δικαστήριο για την κατ' ουσία έρευνα της διαφοράς, μετά την επίλυση του νομικού ζητήματος από την πλήρη Ολομέλεια του Αρείου Πάγου, κατά την παρ.5 του άρθρου 20^Α του ΚΠολΔ»³¹. Ο παραλληλισμός της συλλογικής αγωγής και της πιλοτικής δίκης ως προς τον σκοπό τους είναι, μεν, προφανής, καθώς αμφότερες αποβλέπουν στην ταχύτερη απονομή της δικαιοσύνης και στην αποτροπή έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων επί ίδιων νομικών ζητημάτων, ατονεί, ωστόσο, ως προς τις έννομες συνέπειες που παράγονται από τις αποφάσεις που εκδίδονται επ' αυτών. Και τούτο, διότι η συλλογική αγωγή, σε περίπτωση

ευδοκίμησής της, επιτυγχάνει τον σκοπό της δικαστικής προστασίας για το σύνολο των καταναλωτών, επιλύοντας το σχετικό νομικό ζήτημα οριστικά και καθιστώντας περιττές όλες τις εκκρεμείς ατομικές δίκες για το ίδιο νομικό ζήτημα. Εξ' αντιδιαστολής, η απόφαση της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου επί πιλοτικής δίκης επιτυγχάνει τη δεσμευτικότητα της δικανικής κρίσης μόνο για τους διαδικούς της ενώπιον αυτού κρίσης από τα δικαστήρια της ουσίας, όπου και ρητά παραπέμπεται προς εκδίκαση το ένδικο μέσο ή βοήθημα (άρθρο 20 § 5 ΚΠολΔ), χωρίς να παράγει δεσμευση, με τη στενή έννοια του όρου, στις κατ' ιδίαν ατομικές δίκες που θα ακολουθήσουν, ως προς την ερμηνεία των κανόνων δικαίου, στην οποία προέβη η Ολομέλεια³².

VI. Συνοψίζοντας, η πρόβλεψη ρητών και περιοριστικών προϋποθέσεων για την εφαρμογή της πιλοτικής δίκης στο πεδίο της Πολιτικής Δικονομίας, φαίνεται να απαντά στις νομοτεχνικές ατέλειες και ασάφειες της υφιστάμενης ρύθμισης του άρθρου 1 § 1 του ν. 3900/2010. Η σχολιαζόμενη Πράξη αναδεικνύει, με πειστικό τρόπο, την αναγκαιότητα οριοθέτησης του πεδίου εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 20^Α του ΚΠολΔ, για την ουσιαστική επίτευξη του σκοπού της επιτάχυνσης της απονομής της πολιτικής δικαιοσύνης. Αναμφίβολα, ο καινοτόμος αυτός δικονομικός θεσμός διαθέτει τα εχέγγυα να καταστεί μοχλός ταχείας επίλυσης των αναφυόμενων νομικών ζητημάτων γενικότερου ενδιαφέροντος, η ευδοκίμηση αυτής της προοπτικής, όμως, θα κριθεί στο εγγύς μέλλον.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ Μ. ΠΑΠΑΧΑΤΖΗΣ

Δικηγόρος, MSc, Υπ. Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αιγαίου

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Η νομιμοποίηση των Εταιρειών Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (ΕΔΑΑΠ).

Άρειος Πάγος (Α2 Τμήμα)
Αριθ. 822/2022

Πρόεδρος: Γ. Αποστολάκης, Αντιπρόεδρος
Εισηγητής: Ι. Δουρουκλάκης, Αρεοπαγίτης
Δικηγόροι: Α. Μητσιμπούνα, Α. Κανέλλος, Ν. Σύρμας

(...) «... Η ως άνω πρόσθετη παρέμβαση της «...» είναι απαραίδεκτη ελλείψει νομιμοποιήσεως,

29. ΑΠ 293/2014, ΔΕΕ 2014. 272 επ.

30. Βλ. αναλυτικά υπό δ' σκέψη της σχολιαζόμενης Πράξης.

31. Βλ. αναλυτικά υπό δ' σκέψη της σχολιαζόμενης Πράξης.

32. Ε. Μπαλογιάννη σε Χ.Απαλλαγάκη – Σ.Σταματόπουλος, Ο Νέος Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο μετά τους ν. 4842 & 4855/2021, άρθρο 20^Α, IV.